

RF – Rogalandsforskning. <http://www.rf.no>

Amund Junge og Terje Lie

Kommunikasjon i Skolehverdagen Sluttrapport

Rapport RF – 2005/262

Prosjektnummer: 7201964
Prosjektets tittel: Kommunikasjon i skolehverdagen
Kvalitetssikrer: Sverre M. Nesvåg

Oppdragsgiver(e): Hørselshemmedes Landsforbund og Helse og Rehabilitering
Forskningsprogram:

ISBN: 82-490-0419-1
Gradering: Åpen

Forord

Denne rapporten omhandler et rehabiliteringsprosjekt som er gjennomført ved Auglend skole i Stavanger. Perioden prosjektet har pågått ved skolen er fra våren 2003 til sommer 2005. Prosjektet er finansiert med Extra-midler fra Helse og Rehabilitering gjennom Hørselshemmedes landsforbund (HLF).

Prosjektet har hatt en rekke deltakere involvert. Auglend skole har stilt med elever som ønsket å delta i prosjektet, samt en rekke lærere som har vært involvert gjennom to år. Prosjektet har fått programmert og levert telefontjeneste fra firmaet Systor as. Denne tjenesten har vært til uvurderlig hjelp for forskerne mht. datainnsamlingen. Videre har Rogaland Kurs og Kompetansesenter vært involvert ved opplæring av lærere, slik at de kunne håndtere videokamera og videoredigeringsprogramvare. Telenor FoU og RF-Rogalandsforskning har deltatt med forskere i prosjektet.

Det bør rettes en takk til alle de som har deltatt i prosjektet. Det gjelder elever, lærere, og ledelse ved Auglend skole. Vil også takke for et godt samarbeid med Rogaland Kurs og Kompetansesenter ved Svend Øvrebekk, Telenor FoU ved Michael Sautter og forsker Terje Lie ved RF-Rogalandsforskning. Prosjektlederen, Jone Selvikvåg, ved Auglend skole bør her takkes spesielt for aldri gi slipp på prosjektet til tross for en hektisk skolehverdag.

Stavanger, 03. januar 2006

Amund Junge, prosjektleder

Innhold

Sammendrag	4
1 BAKGRUNN FOR PROSJEKTET / MÅLSETTING	5
1.1 Virkemidler	5
1.2 Utstyr.....	6
1.3 Begrensninger.....	6
1.4 Prosjektplan.....	6
1.5 Begrepsavklaring.....	7
2 PROSJEKTGJENNOMFØRING / METODE	8
2.2 Prosjektorganisering.....	9
3 RESULTATER OG RESULTATVURDERING.....	9
3.1 Mobiltelefoner.....	10
3.2 Kommunikasjonsprosessen	11
3.3 Personlig kontakt.....	12
3.4 Språk.....	14
3.5 Geografisk nettverk	14
3.6 Kjønn.....	15
3.7 Nettverkskart	15
3.8 Innholdet i tekstmeldingene	17
3.9 Resultatvurdering	18
OPPSUMMERING	19
4 REFERANSER / LITTERATUR.....	20
VEDLEGG	20

Sammendrag

Kommunikasjon i skolehverdagen (KIS) var et prosjekt som ble gjennomført ved Auglend skole i Stavanger. Prosjektets hovedmål var å bedre kommunikasjonen mellom hørende og ikke hørende elever ved skolen. Ønsket var at prosjektet skulle gi hørselshemmede ved skolen et utvidet sosialt nettverk.

Prosjektet har hatt finansiering fra Helse og rehabilitering 2004 og 2005. Prosjektet ved skolen begynte nesten ett år tidligere med planlegging og søknadsskriving.

Det har vært to kull med elever som har deltatt. Første året var det 7. klassinger, og det andre året var det 6. klassinger. Det at en valgte å begynne med en gruppe som året etter sluttet ved skolen, var fordi gruppen med hørselshemmede elever var relativt stor på det trinnet. Tanken var også at en ved å ha et nytt trinn året etter, ville en få spredd ideen og metoden i prosjektet til flere elever og lærere.

Det ble utviklet en egen mobiltefontjeneste, slik at elevene kunne sende gratis SMS internt mellom prosjektdeltakeren (elever, lærere og forskere). Denne tjenesten fungerte teknisk veldig godt, men ble av elevene oppfattet som noe tungvint om en skulle sende mange meldinger. Alle meldinger via denne tjenesten ble logget, slik at det var mulig å tegne et kart over det sosiale nettverket basert på tekstmeldingene i prosjektet.

Den viktigste kontakten mellom elevene var ikke gjennom bruk av SMS, men aktiviteten rundt det å lage film i mediaklassen. Mediaklassen var en felles klasse der alle prosjektdeltakerne deltok. I mediaklassen ble det opprettet grupper som jobbet sammen. Dette var grupper som, når det var mulig, skulle bestå av et likt antall hørselshemmede og hørende. Første året var dette ikke noe problem da det var likt antall hørende og ikke hørende med i prosjektet. Det andre året ble dette en større utfordring, da det kun var fire hørselshemmede i klassen. Det ble løst ved at hørselshemmede elever alltid var to når en skulle ha gruppearbeid.

Resultatene viser at elevene helt klart har bedret kontakten på tvers av hørselsbarrieren. Elevene tar nå oftere kontakt med hverandre enn tidligere. I arbeidet med videofilmene fant elevene frem til felles språkkoder, som gjorde at de mestret samarbeidet på tvers av gruppene. Skolen har gjennom KIS-prosjektet og i etterkant lagt forholdene bedre til rette for at slik kontakt og samarbeid skal kunne utvikles videre.

Det var også tydelig ut fra resultatene at mobiltelefonen i forhold til målgruppen ikke ble så viktig som en først hadde trodd. Mobiltelefonen var en kjekk ting å ha, men på ingen måte noe avgjørende for å lykkes i prosjektet. Det er arbeidet i mediaklassen som har vært viktigst. En kan si at bruken av SMS var mer noe som bidro til at det var lett å holde kontakt utover skoletid og i helgene, og gjorde at prosjektet fikk en høy status blant elevene på skolen.

1 Bakgrunn for prosjektet / Målsetting

Tidlig våren 2003 tok FAU avdeling hørsel kontakt med RF-Rogalandforskning. De ønsket å få til et prosjekt som kunne bedre kontakten mellom de to avdelingene ved skolen deres. Skolen var den gang, som i dag, delt i en avdeling for hørsel og en avdeling for hørende. FAU håpte på at økt kontakt mellom avdelingene skulle gi et større sosialt nettverk for hørselshemmede elever.

Det ble derfor holdt et møte mellom skolen, en FAU representant og en representant fra Stavanger kommune. RF og Telenor FoU hadde hatt en idemyldring på temaet kommunikasjon, og så at dette var et prosjekt der kanskje bruk av teknologi kunne bidra til mer kontakt på kryss av hørselsbarrieren. Det ble på møtet foreslått å ta i bruk mobiltelefoner og SMS (Short Message System) som kommunikasjonsmiddel. Dette ville trolig fenge bra blant elevene. Det var selvsagt et krav at dette ikke skulle medføre ekstrautgifter for foreldrene.

RF skrev en søknad som ble sendt inn til Helse og rehabilitering gjennom HLF (Hørselshemmedes Landsforbund). Selv om det ikke forelå noen lovnader om penger til prosjektet, planla Auglend skole skoleåret 2003-2004 ut i fra at det ville bli et prosjekt. Før sommerferien ble det gjennomført en SMS idédugnad blant lærere og elever. Denne dugnaden viste at kreativiteten var høy med tanke på hva en kunne benytte SMS og mobiltelefoner til på skolen.

Teamet for prosjektet som fikk navnet Kommunikasjon i Skolehverdagen (KIS), var utvidelse av sosiale nettverk til hørselshemmede elever. Målet for prosjektet ble å bedre kommunikasjonen mellom hørende og ikke hørende elever ved skolen.

Utfordringen prosjektet fikk var å finne de rette virkemidlene for å oppnå KIS-prosjektets mål.

1.1 Virkemidler

Virkemidlene bestod i utgangspunktet av to tiltak. Det ene var å dele ut mobiltelefoner til alle elevene, og la dem fritt bruke SMS. Det andre tiltaket var å opprette en mediaklasse. I mediaklassen skulle elevene lære om hvordan en går frem når en skal lage film, dvs. lage manus/dreibok, bruke videokamera og redigere film på pc. Alle disse aktivitetene skulle utføres i tett samarbeid mellom hørende og ikke hørende elever. Det var kun elevene som var med på prosjektet som fikk være med i mediaklassen.

Et tredje tiltak, som ikke var planlagt i selve prosjektet, var at skolen i prosjektets andre år lot hørselshemmede og hørende på samme trinn ha felles gymnastikktimer. Dette tiltaket er kommet som en del av det vi kan se på som en institusjonalisering av prosjektideen: Det at det er et uttalt mål for skolen å sørge for at det tilrettelegges best mulig for opprettelse av sosiale nettverk på kryss av hørselsbarrieren.

1.2 Utstyr

Januar 2004 fikk prosjektet tildelt midler fra Helse og Rehabilitering (som et HLF prosjekt), og prosjektet gikk inn i en mer aktiv periode. Det ble først opplæring av lærere i bruk av videokamera og redigering av film på pc. Det var flere lærerkrefter ved skolen som allerede kunne en hel del om dette, så det var også interne ressurser tilgjengelig på skolen.

Prosjektet kjøpte inn to datamaskiner som skulle brukes til videoredigering i mediaklassen, eller tilsvarende arbeid etter prosjektperioden. En kjøpte også inn 30 mobiltelefoner slik at alle involverte lærere og elever hadde hver sin mobiltelefon. Med tretti telefoner hadde vi noen ekstra i tilfelle det ville oppstå feil med enkelte telefoner. Første året var det involvert 20 elever og seks lærere. Det ble også benyttet tegntolk i prosjektet.

1.3 Begrensninger

For at elevene skulle få bruke mobiltelefoner, ble det holdt et informasjonsmøte for foreldrene. På dette møtet informerte skolen om prosjektet og tanken som lå til grunn for satsingen. Det ble også informert om hvilke type data forskerne ville få tilgang til, og hvordan skolen tenkte seg bruken av mobiltelefon. Hver forelder/foresatte til barn som skulle delta i KIS-prosjektet, måtte skrive under på at en samtykkeerklæring. Hver enkelt elev måtte selv signere på en avtale ved utkwittering av en mobiltelefon. Det fulgte også med noen regler for bruk av telefonene. Brudd på disse reglene kunne bl.a. medføre at de ikke fikk delta videre i prosjektet.

I prosjektet ville forskerne ha tilgang til alle SMSer som ble sendt mellom elevene og lærerne som deltok. Avgrensingen her var at det kun gjaldt SMSer sendt via en tjeneste som prosjektet fikk utviklet av et IT-firma: Alle meldinger sendt via et bestemt nummer var gratis for alle deltakerne. Forskerne kunne se meldingene på en beskyttet webside, samt få en grafisk oversikt på hvem som sendte meldinger til hvem (nettverkskart).

1.4 Prosjektplan

KIS-prosjektet startet opp på skolen allerede før prosjektet hadde fått noen ekstern finansiering. I planarbeidet ved skolen våren 2003 var det tatt høyde for at det skulle gjennomføres et prosjekt som involverte hørselshemmede og hørende elever skoleåret 2003-2004. I løpet av høsten 2003 ble det gjennomført noen aktiviteter med den elevgruppen som også skulle være med på selve KIS prosjektet. Dette var aktiviteter som ikke krevde ekstra ressurser ved skolen.

I februar/mars 2004 ble det med lærerne gjennomført opplæring i bruk av teknisk utstyr og programvare. Elevene fikk opplæring av lærerne gjennom aktivitetene i mediafaget.

	2004				2005			
	1.kvar	2.kvar	3.kvar	4.kvar	1.kvar	2.kvar	3.kvar	4.kvar
Planlegge/forberede								
Opplæring								
Prosjektgjennomføring								
Datainnsamling								
Analyse								
Skrivning								

Som en ser av tidstabellen, ble det gjennomført flere runder med prosjektarbeid innen mediafaget, der muligheten for å skape en samarbeidsarena mellom avdelingene hørsel og hørende var det overordnede målet.

2005 ble på skolen prosjektorganisasjonsmessig svært lik 2004. Det var små justeringer underveis. Det ble for eksempel ikke benyttet mobiltelefoner høsten 2004. Hovedgrunnen var at prosjektet ikke kom helt i gang på grunn av sykemeldinger og en svært travel hverdag for lærerne ved skolen. Vinteren 2005 ble det derimot fart i prosjektet igjen, og våren 2005 var det ny full runde med mobiltelefoner og filmproduksjon ved skolen. Det ble siste prosjektåret også gjennomført opplæring av nye lærere som var kommet inn i prosjektet.

Elevene har gjennom to skoleår hatt en rekke filmprosjekt. Det er produsert et sted mellom 10 og 15 filmer. Vedlagt ligger det en DVD som hovedsakelig viser produksjon fra siste året i KIS-prosjektet. Gjennom KIS-prosjektet har elevene også hatt besøk av Extra spillet (som finansierer Helse og rehabilitering), og gjennom det hatt et innslag på NRK.

Før skoleslutt sommeren 2004 gjennomførte forskerne intervju med samtlige involverte elever, og gruppeintervju med involverte lærere. Det ble også gjennomført en spørreundersøkelse til de samme informantgruppene (se 2.1.1.1) høsten 2003 og sommeren 2004.

Høsten 2005 var hovedsakelig satt av til analyse og artikkelskriving. Selv om datainnsamlingen var ferdig, syntes forskerne det fremdeles var spennende å holde kontakt med skolen, for å se om KIS-prosjektet var med på å starte noe som per desember 2005 spirte videre.

1.5 Begrepsavklaring

KIS-prosjektet ser på samhandlingen mellom to elevgrupper ved en skole. Skolen der elevene går, har delt elevene i gruppene hørende elever og hørselshemmede elever. KIS-prosjektet har ikke gått nærmere inn på hvilke typer hørselshemming som er representert i den hørselshemmede elevgruppen. Det er med andre ord ikke gjort noe skille på elevene i forhold til om de er tunghørte eller døve. Avdeling for hørselshemmede har per i dag tilgang på tegntolker som er fast stasjonert på skolen. Det er også en blanding av hørselshemmede/døve lærere og hørende lærere på avdelingen.

Alle elevene i prosjektet som til daglig er i hørselshemmede gruppen ved skolen, omtales som hørselshemmede elever eller ikkehørende. Elever som er på avdeling for hørende, omtales som hørende elever eller hørende.

2 Prosjektgjennomføring / Metode

Prosjektet gikk over to og et halvt år. At prosjektet har gått over relativt lang tid er positivt mht. evaluering og justeringer av prosjektet underveis. For å få evaluert prosjektet skulle en i utgangspunktet benytte to forskere fra RF-Rogalandsforskning og Telenor FoU.

Designet på prosjektet tilsa at forskerne kunne ha to ulike roller. En som var mer en konsulent samtidig som det var en som ivaretok rollen som observatør. En metode som ivaretar denne rolledelingen er følgeforskning.

Følgeforskning er en evalueringsmetode hvor forsker veksler mellom ulike roller i prosessen. Følgeforskning blir bl.a. beskrevet som en ”formativ, dialogbasert prosessanalyse” av Baklien (Foss and Mønnesland 2000), der det legges vekt på å skape en konstruktiv dialog mellom interessenter i prosjektet som skal settes i gang. Det vektlegges også å skape en dialog mellom forskere og deltagere (Finne, Levin et al. 1995; Lindøe 2002), og de som blir berørte, skal ha innflytelse på hva som skal evalueres, hvilke metoder som velges og hvordan data blir tolket og anvendt (Finne, Levin et al. 1995; Lindøe 2002). Følgeforskeren er ikke deltagende i selve den aksjon eller de tiltak som settes i verk, og er derfor ”uansvarlig” i forhold til selve intervensjonen. Følgeforskeren er en blanding av nøytral observatør og en slags endringsagent som aktivt deltar i intervensjonen som iverksettes (Schein 1969), i Lindøe, Mikkelsen & Olsen, 2002). Videre kan en også si at prosjektet kunne sees på som et case.

Et casestudium er en empirisk tilnærming som studerer fenomenet i den virkelige konteksten (Yin 1994). Casebasert følgeforskning vil si at vi går inn i den naturlige prosessen som elevene har, og inntar de ovennevnte rollene som karakteriserer følgeforskning. Elever og lærere vil også delta i selve evalueringsprosessen alle involverte parter svarer på et Internett-basert spørreskjema.

2.1.1.1 *Utvalg*

Alle de involverte elevene det andre året i prosjektet ble intervjuet. Det ble også gjennomført et gruppeintervju med alle de involverte lærerne. Det første året ble det ikke gjennomført intervju, bare uformelle samtaler med elevene og lærerne.

2.1.1.2 *Datainnsamling*

For å få samlet inn de data som trengs for å underbygge en publikasjon var det viktig at forskerne hadde en tett oppfølging av prosjektet på skolen. Ønskelige datakilder var intervju av elever og lærere, logg fra SMS-bruken og observasjon på skolen. All

datainnsamling skulle sikre at en tok vare på erfaringene. Erfaringene skulle formidles videre på en systematisk måte i form av rapporter og artikler.

2.2 Prosjektorganisering

Lærerne er nøkkelpersonene for at skolehverdagen skal fungere. I et prosjekt som det her var tale om, var det mer enn viktig at lærerne var aktivt deltagende og ”eiere” av det som skulle settes i gang ved skolen.

Initiativet til prosjektet kom fra personell og ledelse ved Auglend skole og Foreldrearbeidsutvalget (FAU) ved avdeling for hørselshemmede. Det var viktig at de som tok initiativet også i fortsettelsen satt i førersetet for prosjektets innhold og gjennomføring. På den måten skulle prosjektgruppen sikre maksimal nytte av prosjektet i både elevens og lærers skolehverdag. Det forutsatte at arbeidet med KIS-prosjektet ikke resulterte i ekstra arbeid i tillegg til en allerede presset arbeidshverdag.

Sett fra elevene sin side fremstod KIS-prosjektet som et mediafag, med elever på tvers av det vanlige skillet mellom hørende/tunghørte og døve. Det som gjorde selve prosjektet spesielt var at det krevde tett samarbeid mellom to grupper elever og lærere som til vanlig ikke samhandlet mye. Elevene merket en liten forskjell i KIS-prosjektet i forhold til andre prosjekt, da bruk av mobiltelefon/SMS var lov i timene på skolen.

Første året klarte en også å ha like store grupper med hørselshemmede og hørende. Dette lot seg ikke gjennomføre andre året av prosjektet, da det var så få hørselshemmede på det valgte klassetrinnet. Av hensyn til skriveferdigheter og hvor langt elevene var kommet i den sosiale utviklingen, valgte skolen å legge KIS-prosjektet første året til 7. klassetrinnet og andre året til 6. klassetrinnet.

Prosjekt av denne typen gjorde også noe med organiseringen av skoledagen. Denne type prosjektaktiviteter synliggjør klare mangler eller uheldige koblinger som gjør at gjennomføring av tverrfaglige prosjekt er vanskelig. Skolen planla derfor allerede våren 2003 ut fra at det skulle være et felles prosjekt mellom hørselshemmede og hørende elever skoleåret 2003-2004. Slik fikk skolen også denne type samarbeid lagt inn i skoleplanene for de kommende årene.

3 Resultater og resultatvurdering

Tiltak for å stimulere til kommunikasjon og kontakt mellom de to gruppene var å lage film gjennom arbeid i en mediaklasse, og fri bruk av SMS meldinger. Bruk av mobiltelefonene hadde noen restriksjoner. Telefonene skulle kun benyttes i de timene som var KIS-prosjekt relaterte, og det var bare SMS meldinger sendt gjennom en spesiell tjeneste satt opp av prosjektet som var gratis. Meldingene ble også logget slik at forskerne kunne lese hva elevene og lærerne skrev til hverandre. Forskerne fikk en SMS-logg tilsendt hver dag. Arbeidet med å lage film var delt opp i flere faser. Elevene måtte lage fortellinger, utvikle de fortellingene som ble valgt til manuskript, velge skuespillere og hvem som skulle filme. Til slutt skulle filmene redigeres. Vedlagt til

rapporten ligger en DVD som viser noen av de filmene som ble produsert i løpet av KIS-prosjektet.

I intervjuene spurte vi elevene hva de syntes om prosessen fra ide til film, og det å jobbe sammen med noen som hørte/ikke hørte. Vi spurte også om hvilke utfordringer de møtte underveis, og hvordan de forsøkte å løse disse. Dette var dessuten og spørsmål som de måtte svare på gjennom et spørreskjema.

3.1 Mobiltelefoner

Alle prosjektmedlemmene fikk deres egen mobiltelefon, og i prosjektperioden kunne de sende SMS til andre prosjektmedlemmer helt gratis. I løpet av prosjektperioden sendte lærere og elever over ett tusen meldinger, dette er likevel noe mindre enn vi hadde forventet. Gjennom intervjuene forklarte noen elever at telefonen deres ikke virket. Grunnen var at SIM (Subscriber Identity Module) kortet hadde gått ut på dato. Elever som sendte meldinger til hverandre og ikke fikk noen svar, ga opp å bruke telefonen. Lærerne kunne følgelig ikke bruke sine kollektive meldingstjenester, all den tid det var enkelte elever som ikke brukte telefonene sine lenger. Disse ”tekniske” problemene førte nok til noe mindre bruk av mobiltelefonene enn hva forskerne og lærerne hadde sett for seg ved oppstarten av prosjektet.

Analysen av innholdet i meldingene viser at det stort sett var kontaktmeldinger som ble sendt. En typisk melding var ”Hei. Hva gjør du på?”, eller det var meldinger der en først sa hva en selv holdt på med, før en så spurte hva mottakeren gjorde på.

Det var få meldinger med KIS-prosjektrelatert innhold. Dvs. det at de hadde kontakt i seg selv var prosjektrelatert, men meldinger om hva en skulle gjøre i mediaklassen, planlegging av filmprosjektene, ble lite diskutert på SMS. I intervjuene fortalte elevene at de hovedsakelig benyttet andre kommunikasjonsmetoder. Dette er også noe spørreskjemastudien viser. Det å skrive SMS til hverandre når en sitter i samme klasserom eller rett ved siden av hverandre ble litt tungvint og ikke minst kunstig. Elevene foretrakk blyant og papir eller kroppsspråk. Gjennom intervjuene kom det også frem at det var lagt klare begrensninger på elevene mht. bruken av mobiltelefonene på skolen. Telefonene skulle kun benyttes i de prosjektrelaterte timene, noe som helt klart avgrenset bruken og behovet for å bruke telefonen på skolen.

En annen grunn til det relativt lave antallet sendte SMS kan også være at selve meldingstjenesten var noe tungvint. Elevene måtte først skrive navnet på den de skulle sende meldingen til, og så ble de bedt av lærerne å skrive hvem det var som sendte meldingen. Slik som dette:

”Tlf: 27001 → Tore hei hva gjør du på, mvh Kari”

Å skrive hvem det var som sendte var unødvendig, da tjeneste automatisk viste hvem det var som sendte meldingen, og elevene opplevde det som tungvint. Det var også noe tungvint med dette ene nummeret, for om elevene valgte å svare på en melding, måtte de likevel skrive til hvem meldingen var. Dette er småting, men for en som skal sende masse SMSer er det irriterende i lengden, og det var jo mye enklere for elevene å snakke direkte til hverandre i de aller fleste tilfellene.

En annen forklaring kan også være elevenes lave alder. Dette var elever i 6 klasse, dvs. 11-12 år gamle. Elevene er enda ikke blitt helt avhengige av å være i kontakt ved hjelp av mobiltelefoner, da deres omgangskrets i stor grad er venner som bor relativt nær der en selv bor¹. Dette endrer seg ofte i noen grad når en begynner på ungdomsskolen.

3.2 Kommunikasjonsprosessen

Fremgangen ved å lage en videofilm kan være et eksempel på hvordan kommunikasjonen mellom elevene utviklet seg. Planleggingen av en film foregikk i et klasserom med grupper bestående av hørende og hørselshemmede elever. Disse gruppene måtte samarbeide for hvert delprosjekt. Filmmanusene skulle filmes i skolen nærrområde.

Elevene syntes det var noe vanskelig å kommunisere med hverandre uten en tolk, men de improviserte og tok i bruk blyant og papir. Etter hvert syntes alle parter at blyant og papir ble noe tungvint, og elevene gikk over til kroppsspråk. Det ble også benyttet noe tegnspråk, men ikke så mye da det er svært få hørende elever som kan dette. Hørselshemmede elever brukte munnavlesing. Tekstbehandling, e-post, SMS og litt MSN ble også benyttet.

Ved planleggingen av en film måtte elevene lage filmmanuskript, bestemme hvem som fikk hvilke roller og hvem som skulle være kameramann osv. I slike situasjoner var det en del forhandlinger, og det hendte en måtte trekke lodd for å komme frem til en løsning. Kommunikasjonen som krevdes ved slikt arbeid var ganske krevende og helt klart utfordrende for begge parter.

En hørende elev fortalte at hun/han ble ganske irritert når hørselshemmede ikke forsto hva vedkommende forsøkte å si. Det å skrive noe ned var en mulighet, men ”da kan du ikke gjøre deg forstått slik du egentlig vil” sa hun/han. Denne kommunikasjonen gikk bedre etter hvert, og kroppsspråk ble en svært nyttig form for kommunikasjon. Alle elevene var enige om at kroppsspråk gjorde det hele mer effektivt enn med blyant og papir. En hørselshemmet elev forklarte at hun/han var ganske forvirret i begynnelsen, men at kommunikasjonen ble bedre over tid. Hun/han syntes hørende virket ganske flau i begynnelsen og mente at de sikkert mislikte situasjonen. Hørselshemmede sa da i fra til hørende om hvordan de best kunne gjøre seg forstått.

”I begynnelsen skrev vi mange lapper, men det ble vi litt lei av, og da begynte vi å bruke kroppsspråk mer og mer. Kroppsspråk var bedre enn å skrive lapper”.
Hørselshemmet elev

”Når vi laget den andre filmen brukte vi ikke blyant og papir i det hele tatt, kun kroppsspråk, det var mye bedre”. *Hørselshemmet elev*

---

¹ Dette gjelder kun hørende elever. Hørselshemmede elever kommer fra hele regionen.

Alle hørselshemmede elever syntes det var gøy å lage filmer, men var noe forvirret i starten av prosjektet.

”Det var mange misforståelser i gruppen da vi laget vår første film, men senere ble det mye bedre”. *Hørselshemmet elev*

Basert på observasjoner og intervju, kan en si at kontakten og forståelsen mellom elevene ble bedre etter hvert. De utviklet sine egne måter å kommunisere på, slik at de ikke på noen måte var ensidig avhengig av informasjonsteknologi for å gjøre seg forstått. Elevene hadde et bredt register av kommunikasjonsmåter: Tegnspråk, kroppsspråk, blyant og papir, pc og tekstmeldinger. Den klare favoritten ble kroppsspråk, trolig fordi dette er en mer direkte måte å kommunisere på, uten behov for noe ekstra utstyr, og i de aller fleste tilfellene tidsbesparende.

Det en likevel kan merke seg er at elevene er klar over begrensningene kroppsspråket har.

”Du kan jo liksom ikke si alt til dem.. du må jo skrive det ned... og en skriver ikke like mye som en ville sagt...”. *Hørende elev*

”Jeg blir litt irritert når de ikke skjønner det.. åhh forstå det ...”. *Hørende elev*

Dette indikerer at samtalene mellom hørende og ikkehørende elever ikke alltid ble de ”dype” diskusjonene.

I enkelte tilfeller siste året var hørselshemmede elever alene på en gruppe med hørende elever. Det var ikke heldig for elevene med hørselshemming, som raskt opplevde å stå litt utenfor. Det var fort gjort for hørende å glemme hørselshemmede gruppen.

”De hørende snakket mye, men jeg forstod ingenting, og måtte undersøke etterpå hva det var de hadde snakket om...”. *Hørselshemmet elev*

Det var en klar fordel for ikke hørende å være flere på samme gruppe. Da kunne de hjelpe hverandre med å forstå hva hørende snakket om. Når det var flere døve med i gruppen utgjorde de også en større andel av gruppen, og det ble tatt mer hensyn til de døve.

3.3 Personlig kontakt

Et av hovedmålene med prosjektet var å få til et utvidet sosialt nettverk ved skolen. Det var derfor naturlig å se nærmere på hvordan elevene selv så på den kontakt som oppstod dem i mellom. Hadde det blitt etablert stabile sosiale nettverk?

Intervjuene fortalte oss at elevene selv ikke var helt sikre på dette med vennskap eller ikke.

”Ja, vi har blitt venner med de døve..., men jeg vet ikke hvordan jeg skal si det... Vi er ikke sammen etter skoletid, jeg sender SMS, men får ikke svar... Vi har jo gymnastikk i sammen, men de døve er alltid sammen...”. *Hørende elev*

En hørende som ble intervjuet var litt usikker på om det var vennskap eller ikke. Vedkommende la også til at det kunne være vanskelig å kommunisere, og at det ikke alltid var like lett å forstå hva som ble forsøkt sagt.

Noen hørende elever var tydelige på at de var blitt bedre kjente, men at de ikke var blitt bestevenner.

”I friminuttene er de døve opptatt med sine ting, og de holder seg ved en annen del av skolen, og er ikke sammen med oss”. *Hørende elev*

Ikkehørende sier mye det samme. Etter prosjektet er det blitt mye enklere å ta kontakt med hørende, men uten at det har utviklet seg nære vennskap.

”Vi snakker ikke mye sammen, men vi snakker litt sammen når vi ser hverandre. Det er ingen kommunikasjon med de hørende som ikke er med på prosjektet når vi er på skolen.” *Hørselshemmet elev*

Ikkehørende bekrefter det som hørende elever sier om at de ikke ser hverandre i friminuttene og aldri leker sammen. ”Vi holder oss for oss selv og det samme gjør de”, sier en ikkehørende elev.

Det første året av prosjektet var elevene fra begge gruppene i samme del av skolen, og da ble det observert at de ikkehørende deltok i for eksempel fotball i friminuttene. Det hadde ikke hendt før prosjektet startet ved skolen.

Et annet tiltak som ikke var planlagt fra prosjektet sin side, var at elevene det andre året hadde gymnastikk sammen. Dette kan nok sees på som en følge av prosjektet. Gymnastikken ble derfor også en arena for integrasjon mellom gruppene. Elevene skilte ikke disse timene fra prosjektet, men så på det som en helt naturlig del av KIS-prosjektet. Det kom frem i intervjuene at spesielt døve elever satte stor pris på de felles gymnastikktimene. Grunnen til det var at de var så få i klassen, at mange aktiviteter i gymnastikken ikke kunne gjennomføres. Hørende elever syntes det var helt ok at ikke hørende var med i ”deres” gymnastikktimer, men som en av elevene sa; ”det ble litt liten plass i svømmingen”.

I intervjuene ble elevene også spurt om hva de syntes om å jobbe i blandede grupper. Elevene ga inntrykk av at de likte denne arbeidsmåten, men de var noen forbehold. På spørreskjemaene kunne vi lese at de ikke hørende likte å jobbe i blandede grupper, mens de hørende viste noe reservasjon. Det var bare tre av seks hørende som sa at de foretrakk blandede grupper.

På spørsmål om de hadde fått kontakt med noen nye elever i prosjektet, svarte tre av ti elever siste året at det hadde de ikke. Det viste seg også at det var hørende elever som i størst grad hadde fått nye kontakter. En fjerdedel av ikkehørende og halvparten av hørende elever hadde fått seg nye kontakter gjennom deltakelse i KIS prosjektet.

Med hensyn til vennskap på og utenfor skolen, hjemme eller andre steder, sier fem av seks hørende at det har de. Blant ikkehørende, derimot, hadde alle venner på skolen, men kun en av de fire spurte hadde venner hjemme eller andre steder. Dette viser tydelig hvor sårbart og viktig vennskap på skolen er for hørselshemmede.

En må i et prosjekt som handler om kommunikasjon på tvers av etablerte sosiale grupperinger, forvente å møte barrierer blant elevene mht. det å ta kontakt ikke bare med andre, men også noen som hører/ikke hører. I spørreskjemaet ba en derfor elevene om å ta stilling til noen utsagn. Ingen av elevene svarte at de var redde for å dumme seg ut i påsyn av andre, ei heller at det var negativt å ha en som hører/ikke hører til venn. Ikke hørende var litt mer redde for å dumme seg ut ovenfor en hørende enn omvendt. Selv om alle syntes det var ok å ha en ikke hørende/hørende venn, kan vi konkludere med at det ikke var noen vennskap som ble utviklet på kryss av hørselsbarrieren i KIS-prosjektperioden.

3.4 Språk

SMS språket har sin egen terminologi. Når folk skriver tekstmeldinger korter de ned eller erstatter ordene med tall eller symboler. Om du vet hvordan ordet uttales/høres ut er det ofte ikke noe problem å forstå hva som står i meldingen. Eksempel på slike ord er: u2 = you to, thx = thank you, cu = see you and ly = Love you.

Ikkehørende vil derimot kunne ha store problem med å forstå disse forkortelsene, da de ikke vet hvordan dette høres ut. Dette var en utfordring KIS-prosjektet kunne møte, men det viste seg å ikke være noe problem. Elevene som var med i KIS-prosjektet første året ga i spørreskjemaet uttrykk for at de skilte på hvordan de skrev meldinger til hørselshemmede og til hørende.

”JEG SKRIVER STAVANGERSK SPRÅK TIL HØRENDE OG BOKMÅL TIL DØVE”. *Hørende elev*

Hørende elever var følgelig klar over og tok hensyn til hvilke mulig problem forkortelser kunne gi hørselshemmede elever. Det siste året av KIS-prosjektet var elevene ett år yngre, og heller ikke så veldig erfarne SMS-brukere. Resultatet var derfor at ingen brukte slike forkortelser. Elevene var rett og slett ikke blitt oppmerksomme på dette enda. Det var følgelig heller ingen elever som sa noe om at de skilte på måten de skrev på i forhold til hvem mottakeren var.

I det siste prosjektåret sa enkelte av elevene i forhold til språket, at de snakket tydeligere og litt saktere dersom de snakket med en hørselshemmet. Det ville gjøre lippelesing litt enklere. Igjen viser dette at elevene tilpasser seg best mulig for å komme rundt hørselsbarrieren.

3.5 Geografisk nettverk

KIS-prosjektet startet på grunn av et ønske om å utvide det sosiale nettverket til hørselshemmede elever. En skole med egen avdeling for hørselshemmede rekrutterer elever fra hele regionen. Hørselshemmede elever har derfor i mange tilfeller venner på skolen, og gjerne noen andre venner der de bor. På skolen er det sosiale miljøet lite, og det kan være vanskelig å finne en god venn. KIS prosjektet ønsket derfor å utvide det sosiale miljøet ved skolen for hørselshemmede elever.

Ved analysen av resultatene fra prosjektet kan en se at det er ingen av prosjektdeltakerne som sier at de har fått seg nye venner. Det de sier er at de kjenner

hverandre bedre, og ikke er redd for å snakke sammen. Prosjektet har dermed lyktes med å skape kontakt på tvers av hørselsbarrieren. Hvorvidt elevene blir venner eller ikke er ikke noe som et prosjekt kan styre. Dette er fra nå av opp til hver enkelt elev. Skolen kan primært legge til rette for at det oppstår kontakt mellom gruppene.

De sosiale båndene er likevel ikke så sterke som en hadde håpet på ved oppstarten av prosjektet. Noen grunner til det kan være at prosjektet skiftet prosjektdeltakere for hvert år, elevene har hatt klasserom langt fra hverandre på skolen, begrensinger på bruk av mobiltelefonene, enkelte telefoner der SIM-kortet ikke fungerte, noen tungvint SMS-tjeneste, og at det har vært færre prosjektrelaterte timer enn hva forskerne så for seg i starten.

3.6 Kjønn

I KIS-prosjektets siste år var det i klassen med hørselshemmede elever kun jenter. Den hørende klassen bestod av tre gutter og fire jenter. Forskerne lurte på om denne sammensetningen av prosjektdeltakere hadde påvirket prosjektet på noen måte, og spurte om det i intervjuene. Enkelte gutter svarte da at de innimellom kunne føle seg noe utelatt fra diskusjoner i prosjektgruppene når en skulle organisere eller planlegge arbeidet i gruppen. Guttene opplevde det som om jentene tok ledelsen i gruppene. Ut fra observasjoner en gjorde av enkelte gruppearbeid, så det ut som om guttene automatisk ga jentene ledelsen i gruppearbeidet. Det var og tydelig at enkelte jenter hadde en klar formening om hvordan den gjeldende filmen skulle bli.

På spørsmål om guttene syntes det var vanskelig å snakke med hørselshemmede jenter, svarte de at det ikke var noe problem. Samtidig viser resultatene fra spørreskjemaet at guttene syntes det var litt vanskelig å ta kontakt med hørselshemmede jentene. Dette gjelder ikke ved bruk av tekstmeldinger. To av de som har skrevet mest til hverandre er en hørende gutt og en hørselshemmet jente. Generelt sett kan en si at guttene og jentene skriver like mye til hverandre som til jente-jente og gutt-gutt.

Resultat fra spørreskjemaet viser at det var flest hørende jenter som tok kontakt med ikkehørende jenter i prosjektet. Det var ingen forskjell på jenter og gutter i forhold til hvilken type kommunikasjon de foretrakk.

En kan ikke si at en fant noen sterke systematiske kjønnsforskjeller i forhold til det å ta kontakt med det motsatte kjønn eller kjønnsforskjeller i foretrukne kommunikasjonsmåter. Likevel må en si at det så ut til at jentene tok ledelsen i arbeidet med å lage videofilm.

3.7 Nettverkskart

Basert på en tekstmeldingstjeneste som alle deltakerne i prosjektet hadde tilgang til, kunne en logge alle meldinger som ble sendt via denne. Denne loggen var tilgjengelig for forskerne på en beskyttet webside. Websiden viste en grafisk oversikt på hvem som sendte meldinger til hvem og antallet meldinger. En hadde også direkte tilgang til dialogen mellom de to valgte elevene/lærerne. Oversikten viste alle meldinger mellom

de ulike grupperingene i KIS-prosjektet. Dvs. meldinger mellom hørende elever, ikke hørende elever, hørende og ikke hørende elever, mellom lærere og mellom lærere og elever. En kunne også dele inn i hvilke perioder av året eller på en bestemt dag en ville studere.

Nettverkskartet viser også tydelig når en hadde meldinger som krysset hørselsbarrieren.

Rogalandforskning - Meldingsoversikt

Runde:

Dato f.o.m. (eks: 01.04.2004):

Dato t.o.m. (eks: 20.04.2004):

Tidsrom: Alle Skoletid Fritid

Rettet: Ja Nei

	Teachers					Hearing pupils								Deaf pupils				Test	uk	Sum				
Teachers	0	2	7	0	5	11	4	7	4	3	3	1	1	7	2	6	4	3	0	0	0	0	8	78
	1	0	6	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9
	4	5	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	2	0	0	0	0	3	17
	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2
	15	0	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	20
Hearing pupils	0	0	0	0	0	0	1	8	0	0	2	0	6	3	0	3	0	0	0	0	0	0	2	25
	6	4	0	0	4	0	3	0	31	3	5	5	15	35	4	8	0	7	0	0	0	0	29	159
	2	0	0	0	0	0	0	29	1	1	2	0	0	6	2	2	0	0	0	0	0	0	5	50
	3	0	0	0	0	0	0	6	0	0	1	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	13
	2	1	0	0	0	0	4	8	1	3	2	2	32	27	0	15	0	0	0	0	0	0	9	106
	6	3	0	0	0	0	0	19	4	0	3	0	5	7	1	3	0	0	0	0	0	0	1	52
	2	1	0	0	0	0	8	16	2	1	19	7	0	6	0	5	0	0	0	0	0	0	5	72
	9	8	0	0	0	0	5	33	15	0	35	0	5	0	3	29	0	17	0	0	0	0	20	204
Deaf pupils	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
	2	0	0	0	0	0	5	7	3	0	23	1	7	33	5	0	5	11	0	0	0	0	19	173
	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	1	0	2	0	0	0	0	5	0	0	0	0	0	17	8	20	0	4	0	0	0	0	1	58
	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Test	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	5	10	16	
	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	0	4	4
uk	1	0	0	0	0	0	2	0	0	1	3	1	2	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	13
Sum	55	24	17	0	10	12	33	164	61	12	98	17	74	143	28	94	61	44	0	5	5	115	1072	

Figur 1 Sendte meldinger vår 2005

Det ble sendt 1052 meldinger via KIS-prosjektets tjeneste det siste prosjektåret. Av disse meldingene var det 75 som helt konkret gjaldt det arbeidet som pågikk i gruppene på skolen. De resterende meldingene var hovedsakelig meldinger mellom klassekamerater og testmeldinger. Det lave antallet prosjektrelaterte meldinger kan sees på som et negativt resultat, men er det egentlig det? Om en ser på hva eleven selv svarer, sier de aller fleste at mobiltelefonen var unødvendig når de jobber sammen i selve gruppen eller satt i samme klasserom. De kunne heller ikke bruke mobiltelefonen når de selv ville det på skolen. Dermed var det så lite behov for mobiltelefonen på skolen at mange elever la den igjen hjemme. Det var ingen elever som jobbet med KIS-prosjektet hjemme, dermed var det også lite behov for å sende tekstmeldinger relatert til KIS-prosjektet. Det som derimot er positivt er at de sendte andre type meldinger, som var med på å opprettholde kontakten til hverandre ut over skoletid.

Det ble totalt sendt 211 meldinger mellom ikke hørende elever, 610 meldinger mellom hørende elever (som var en større gruppe), og 201 meldinger mellom hørende og ikke hørende elever. De 201 meldingene var svært likt fordelt på gruppene, 101 meldinger kom fra hørselshemmede elever og 100 meldinger kom fra hørende elever.

At det ble sendt 610 meldinger av hørende elever kunne tyde på at den hørende gruppen var mest aktiv mht. bruk av mobiltelefonene. Dette ville i så fall ha avvirket fra resultatene fra det første prosjektåret. En forventet at hørselshemmede elever skulle

benytte mobiltelefonen mer enn de hørende, da mobiltelefonen er introdusert som et verktøy for hørselshemmede noe tidligere enn hva en kan forvente blant hørende. Siden hørselshemmede elever er så vant med å bruke mobiltelefonen skulle en også tro at de ville være fornøyd med å ha tilgang til fri bruk av SMS. Ved å studere logg og gå gjennom intervjuene kom det frem at det i store deler av prosjektperioden siste året var kun to av fire telefoner som hadde SIM-kort som fungerte blant hørselshemmede elever. Dersom en da delte antall sendte meldinger fra denne gruppen på to (det var antallet telefoner som virket hele tiden), fikk en et høyere gjennomsnittstall enn for hørendegruppen. Det vil si at ikke hørende elever sendte flest meldinger per person både det første og det andre året i prosjektet.

3.8 Innholdet i tekstmeldingene

Meldingsinnholdet er ved analyse delt i fire hovedkategorier, Feil/test, Kontakt, Aktiviteter og Emosjonelle.

Feil/test kategorien er tatt med som egen kategori fordi det var en rekke feilmeldinger på grunn av meldingstjenestens oppsett. Det ble også i prosjektet sendt en rekke testmeldinger mellom elever og lærere.

Feilmeldingene var stort sett meldinger som hørte hjemme i en pågående konversasjon, men sender glemte å legge inn mottakerens navn. Dette var dessverre en svakhet med systemet som ble benyttet. Om en valgte å svare på en melding, måtte en likevel legge inn navnet til mottakeren, hvilket var lett å glemme.

I kategorien Kontaktmeldinger, finner vi meldinger av typen "hei! hva gjør du på". Dette er meldinger som ofte blir sendt til mange samtidig. Ofte blir denne type melding sendt til fem/seks medelever. Kontaktmeldingene er mest vanlige på ettermiddagstid, kveld og i helgene. Ved flere sendte meldinger er det større sjanse for et svar. Det er, slik en tolker det, det samme hvem som svarer. Denne fremgangsmåten for å oppnå kontakt med andre, hadde trolig ikke blitt brukt om det ikke var gratis bruk av SMSer. Samtidig viser det en kreativitet og vilje til å ha kontakt med noen andre ut over skoletid.

Kategorien aktiviteter er en samling av ulike type meldinger som omhandler konkrete aktiviteter som blir avtalt eller diskutert. I denne kategorien ligger f.eks. meldinger der en diskuterte hva som skulle skje i KIS-prosjektet neste dag, eller at en inviterte noen ned til ballbingen.

Den siste kategorien gjelder for meldinger som var noe mer enn kun kontakt for kontaktens skyld. Emosjonelle meldinger er mer der en ser elevene diskuterer f.eks. innhold i en film de har sett, eller hvordan de selv oppfatter skolen og KIS-prosjektet.

Det var svært mange meldinger i kategoriene kontakt og aktiviteter. Meldinger i kategorien emosjonelle var det noe mindre av, kanskje fordi SMS ikke er den rette arena for den type samtale. Det blir lett å misforstå innholdet, og en kan kun skrive korte meldinger.

Det at elevene kun sendte 137 meldinger i skoletiden og hele 899 etter skoletid, viser tydelig hvordan skolen og elevene vurderte behovet for bruk av mobiltelefon i skoletiden. En er i ettertid blitt oppmerksom på at det var lagt inn en del begrensninger mht. bruken av mobiltelefonen på skolen, men det er ikke sikkert dette har gjort så veldig stort utslag i forhold til antall sendte meldinger fra skolearenaen. Flere av elevene påpeker i intervjuene at det ville ha vært forstyrrende med en telefon på pulten som det tikket inn meldinger på hele tiden. Noen ekstra meldinger hadde det nok blitt, siden det var flere elever som la telefonene igjen hjemme fordi de visste at mobiltelefonene var så sjelden i bruk på skolen.

3.9 Resultatvurdering

Hovedkonklusjon på KIS-prosjektet er at det er blitt utviklet en bedre kommunikasjon mellom elevene i skolehverdagen, og at en har lagt til rette for nye samhandlingssituasjoner mellom hørende og ikke hørende elever. Elevene har ikke opprettet faste stabile sosiale nettverk på kryss av hørende /ikke hørendegruppene, men sier selv at det er lettere å ta kontakt med hverandre enn før. Skolen har derfor en oppgave i fortsatt å skape arenaer for samhandling og kontakt mellom elevgruppene etter prosjektperioden er over. Dette vil trolig bidra til styrking av sosiale nettverk og minske barrierer mellom hørende og ikke hørende.

Prosjektet har synliggjort at det må jobbes mer aktivt med samhandling mellom de to gruppene ved skolen. Både elever og lærere har sett på mobiltelefonene som et verktøy for å få til et prosjekt på tvers av gruppene. Det at en i første omgang avgrenset deltakelsen blant elevene gjorde prosjektet håndterbart.

Andre året av prosjektet var det faste tolker ved skolen. Dette var uavhengig av prosjektet, men selvsagt svært positivt, da en ikke trengte å tenke på bestilling av tolk. Dette gjorde at en kunne være litt mer fleksible i forhold til samlinger, en var ikke alltid avhengig av f.eks. at det måtte være både en hørselshemmet lærer og en hørende lærer til stede i prosjekttimene.

Det er ikke nødvendig med bruk av mobiltelefon/SMS for å videreføre arbeidet med tettere integrering av gruppene ved skolen. Elevene i begge grupper var enige om at de kunne øke samarbeidet, men ønsket ikke å bli integrert i en felles klasse. Elevene selv så flere bakdeler enn fordeler med en slik sammenslåing. Hørselshemmede elever fryktet bl.a. at de ville miste hørselshemmede lærere, og hørende elever trodde at undervisningen ville gå tregere fordi en tolk skulle oversette alt.

Økonomisk har prosjektet gått bra. Det var satt av penger til innkjøp av teknologi som skolen skulle benytte i prosjektperioden og videre etter at prosjektet var avsluttet. Konkret besto det av to datamaskiner til videoredigering, 30 mobiltelefoner inkludert SIM kort og en ekstern harddisk. Den eksterne harddisken ga økt lagringsplass, og gjorde at elevene ikke var bundet opp til en bestemt pc. En måtte kunne flytte filene mellom pc-ene, da det kun var en av datamaskinene som hadde DVD-brenner. Prosjektet har også hatt økonomi til å finansiere artikkelskriving.

Resultatene som prosjektet oppnådde har medført til en klar institusjonalisering av prosjektsamarbeid mellom de to avdelingene på skolen. Det er på høsten skoleåret 2005-2006 gjennomført en rekke prosjektarbeidsperioder med blandede grupper etter modell fra KIS-prosjektet. Disse prosjektene har ikke nødvendigvis krevd bruk av videokamera m.m., men det er også benyttet. Det er også planlagt en rekke samarbeidsprosjekt vinter og vår 2006, hvor det tekniske utstyret vil komme til nytte.

Videre skal skolen bygges om, ikke som et direkte resultat av prosjektet, men en har sett at samlokalisering i forhold til aldersgruppene er viktigere, enn om en har samlet alle hørselshemmede elever i en fløy av skolen. Dette vil gi større rom for bygging av sosiale nettverk på tvers av hørselsbarrieren ved Auglend skole.

Oppsummering

KIS-prosjektet har langt på vei lyktes i forhold til målsettingen for prosjektet. Ikke minst har prosjektet lyktes med å etablere god kontakt mellom de to elevgruppene. Videre utvikling av en slik kontakt er i stor grad opp til den enkelte elev.

Ikke desto mindre har skolen gjennom KIS-prosjektet fått synliggjort svakheter i hvordan skoledagene var organisert mht. samarbeid på tvers av hørselsbarrieren, og har gjort en rekke grep for å bedre dette.

KIS-prosjektet lever videre ved skolen, men nå som en del av årshjulet der det er lagt opp til en rekke perioder med prosjekt der hørselshemmede og hørende elever skal jobbe sammen.

4 Referanser / litteratur

Finne, H., M. Levin, et al. (1995). Trailing research : a model for useful program evaluation. London, SAGE Publications.

Foss, O. and J. Mønnesland (2000). Evaluering av offentlig virksomhet : metoder og vurderinger. Oslo, NIBR.

Lindøe, P. H., Mikkelsen, A. & Olsen O.E. (2002). "Fallgruver i følgeforskning." Tidsskrift for Samfunnsforskning(2).

Schein, E. H. (1969). Process consultation : its role in organization development. Reading, Mass., Addison-Wesley.

Yin, R. K. (1994). Case study research : design and methods. Thousand Oaks, Calif., Sage.

Vedlegg

1. DVD med en del av filmproduksjonen i KIS-prosjektet
2. Publisert artikkel fra KIS-prosjektet